

УДК 616.89-008-036.2-053.2(477.62)

АГАРКОВ В.И., ЕВТУШЕНКО Е.И., МУСТАФИНА А.А., КУДЫМОВ П.В.

Донецкий национальный медицинский университет им. М. Горького

Областная клиническая психиатрическая больница г. Донецка

Областная детская клиническая больница г. Донецка

ЗАКОНОМЕРНОСТИ ВОЗНИКНОВЕНИЯ И РАСПРОСТРАНЕНИЯ ПСИХИЧЕСКИХ РАССТРОЙСТВ СРЕДИ ДЕТСКОГО НАСЕЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО ДОНБАССА

Резюме. Первичная заболеваемость детского населения (0–17 лет) психическими расстройствами находится в пределах $41,8 \pm 0,1$ случая на 10 000 человек и превышает общий среднеобластной показатель. Показатель распространенности среди детского населения болезней, связанных с расстройством психики и поведения, составляет $330,2 \pm 8,0$ случая на 10 000 человек, и он более низкий, чем среднеобластная величина для всего населения. Существует зависимость частоты возникновения и распространения психических расстройств детского населения от территориально-селитебных особенностей жизнедеятельности. Динамика частоты возникновения первичных психических расстройств детского населения характеризуется волновыми свойствами и стабильно удерживается в пределах 41,6–44,3 случая на 10 000 человек.

Ключевые слова: расстройства психики, детское население (0–17 лет), уровень, структура, динамика психических расстройств.

В условиях современной цивилизации болезни, связанные с расстройством психики и поведения человека, выходят на передовые позиции в общей структуре болезней. Эти болезни особенно активно распространяются в промышленных регионах с высоким уровнем индустриализации и урбанизации. Таким типичным регионом в Украине является Донбасс, который плотно насыщен промышленными объектами, глубоко урбанизирован с интенсивной внутрирегиональной трудовой миграцией населения, что существенно активизирует образ жизни человека и повышает внутривнутрипопуляционную психологическую напряженность. В этот интенсивный процесс жизнедеятельности регионального общества активно втягивается молодое поколение, что неблагоприятно сказывается на его психическом здоровье [1–3].

Поэтому цель данной работы состояла в установлении закономерностей частоты возникновения и распространения среди детского населения (0–17 лет) болезней, связанных с расстройством психики и поведения.

Материалы и методы

Объектом исследования были дети в возрасте от новорожденных до 17 лет включительно (0–17 лет) с различными нарушениями психического здоровья. Заболеваемость психическими расстройствами изучалась по обращаемости в областную клиническую психиатрическую больницу г. Донецка, архивным

материалам областного статистического управления и информационно-аналитического центра медицинской статистики, а также по результатам социологических исследований. Исследованиями охвачены показатели психической заболеваемости детского населения за последние 10 лет (2001–2011 годы). В статистическую разработку вошли данные психической заболеваемости детского населения 28 городов и 17 сельских районов Донецкой области. Все результаты подвергнуты статистическому анализу с помощью компьютерной программы Statistica.

Результаты исследований и их обсуждение

Как следует из данных рис. 1, частота возникновения первичных случаев психических расстройств среди контингента детского населения в условиях Донбасса находится в пределах $41,8 \pm 0,1$ случая на 10 000 человек. Этот показатель несколько выше общей среднеобластной величины (+2,2 % случаев) психической заболеваемости, характерной для всего населения Донецкой области и значительно больше (в 1,5 раза) среднеобластного показателя психических расстройств,

© Агарков В.И., Евтушенко Е.И., Мустафина А.А., Кудымов П.В., 2013

© «Здоровье ребенка», 2013

© Заславский А.Ю., 2013

реєструємих середі підлітків ($28,0 \pm 0,3$ випадків). В той же час показувач психічних розладів середі підлітків значно нижче загального середньообласного показувача (в 1,46 разів). При цьому показувач психічних розладів середі міських підлітків значно вище, ніж середі сільських (на 21,49 %), і на 16,9 % перевищує середньообласний показувач для підлітків всієї Донецької області. Слідовач, частота первічної захворюєвості психічними хворобами дитячого населення в умовах Донбасу достачно велика і перевищує середньообласний показувач для всієї населення.

Общий показувач розповсющеності середі дитячого населення психічних розладів складає $330,2 \pm 8,0$ випадків на 10 000 осіб. Цей показувач значно (на 51,9 %) нижче загального середньообласного показувача психічної захворюєвості ($501,9 \pm 11,8$ випадків), то єсть частота розповсющення середі дитячого населення психічної захворюєвості менше інтенсивна, ніж частота виникнення первічних випадків захворювань. Подібний дисонанс частот с перевалюванням інтенсивності частоты виникнення хвороб представляє як благоприємне явленіє, так як свідчує про зменшену активності процесу накоплення хвороб в дитячій середі, то єсть хронічна захворюєвість рідше активно, ніж гостра. Данне явленіє може формувачь за рахунок того, що в загальній сукупності первічних випадків психічних розладів середі дитячого населення переважають переважно легкі нозологічні форми (функціональні розлади), піддаючієся ефективному купіруванню в гострий період хвороби, що значно змідляє процес накоплення психічної патології в дитячій середі, то єсть патологічна ураженість дитячого населення психічними хворобами різко змідляєтья.

Середньообласний показувач розповсющеності психічних розладів середі підлітків перевищує на 10,4 % випадків загальну середньообласну величину розповсющеності, характерну для всієї дитячого населення, і рідняєтья $364,6 \pm 8,6$ випадків на 10 000 осіб, но цей показувач нижче загального середньообласного показувача на 27,4 %. При цьому показувач психічних розладів середі міських підлітків ($388,0 \pm 8,0$ випадків) значно вище (на 46,7 %), ніж середі сільських, де он складає $262,4 \pm 8,7$ випадків на 10 000 осіб. Слідовач, патологічна ураженість підлітків психічними хворобами більше висока, ніж всієї дитячого населення. При цьому сільські підлітки страдють психічними розладами менше, ніж міські.

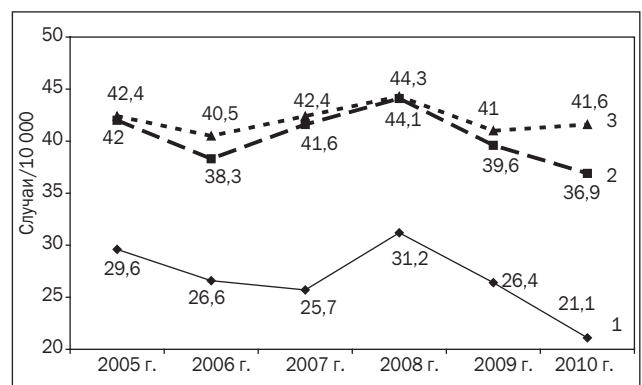
Существує стійка територіально-селітєбна залежність частоты виникнення і розповсюдження психічних розладів середі як міського, так і сільського дитячого населення. Так, міські і сільські населенніє місця мають свої рейтингові позиції психічної захворюєвості дитячого населення, які визначаютья середньоміжрічними величинами частоты виникнення і розповсюдження психічних розладів середі дитячого насе-

лєннє. Саміє високіє рейтинговіє показувачі частоты виникнення первічних випадків психічної захворюєвості характерні для дитячого населення слідуєщих 3 міських населенніє місць: Горлівка (1-я позиція, $66,2 \pm 1,8$ випадків на 10 000 осіб), Маріуполь (2-я позиція, $57,7 \pm 1,1$ випадків), Донецьк (3-я позиція, $44,7 \pm 1,4$ випадків), а також слідуєщих сільських районоу: Добропольського (1-я позиція, $51,8 \pm 3,5$ випадків), Старобешєвського (2-я позиція, $28,8 \pm 3,0$ випадків) і Марьїнського (3-я позиція, $28,7 \pm 3,2$ випадків).

Подібна залежність має місце і по величині показувачів частоты розповсющеності психічних розладів середі дитячого населення. Територіально-селітєбна залежність рівня психічної захворюєвості дитячого населення свідчує про більшу значимість в формуванні данної патології етноісторічєски складившихь факторів, особенно таких, як образ і умовія життя населення і екологічєски особенності природної середі обитання людь данного населенного пункту [4, 5].

Как слідує з рис. 1, динаміка частоты виникнення первічних випадків психічних розладів середі дитячого населення характеризуєтья слабоураженними хвильовими властивостями с максимальною глибиною спада на 4,5 % випадків і підйєма на 6,1 % випадків в рік, що фактичєски предопредєляє достачно стійкий рівень первічної психічної захворюєвості середі дитячого населення в течєніє останнього (2000–2010 гг.) десятилітєя в межах 41,6–44,3 випадків на 10 000 осіб.

Однако при цьому частота первічної захворюєвості дитячого населення психічними розладами по сравнению с 2008 годом снизилась на 6,1 % випадків, а к 2008 году относительно 2006 года повысилась на 9,4 % випадків, то єсть мають місце колибання первічної захворюєвості, якіє практичєски не мєняють на протязєні десятилітєного відрізка часу общий рівень первічної психічної захворюєвості дитячого населення. Іначє говоря, первічна психічєська захворюєвість дитячого населення Донецької

Рисунек 1. Сравнительная динамика частоты возникновения первічных случаев захворюєвості дитячого (0–17 лет) населення хворобами, зв'язаними з розладом психіки і поведєннєя: ряд 1 — всі підлітки; ряд 2 — середньообласний показувач для всієї населення; ряд 3 — всі дитячєє населеннє

області довільний період устійливо удержується на достаточному високому (вище середньобластного показателя) рівні (рис. 1, криві 2 і 3). При цьому загальний рівень первинної психічної захворюваності всього дитячого населення на протязі останнього десятирічного періоду (2000–2010 гг.) значно вище, ніж серед підліткової частини дитячого населення (рис. 1, крива 1), що свідчить про більшу частоту ураженості психічними розладами молодших (до 14 років) вікових груп дитячого населення, то є переважно молодшого і середнього шкільного віку. Зниження вікового порогу активного патологічного ураження дитячого населення психічними захворюваннями представляється як дуже несприятливе явище розвитку як загального, так і психічного здоров'я молодого покоління. При цьому, як видно з рис. 1 (крива 1), серед підлітків (15–17 років) в останні 2–3 роки відзначається суттєвий спад (на 28,7 % випадків) частоти виникнення первинних випадків розладів психіки відносно середньої частоти десятиріччя (2005 року).

Висновки

1. Рівень загальної первинної захворюваності дитячого населення (0–17 років) психічними захворюваннями, пов'язаними з розладами психіки і поведінки, знаходиться в межах $41,8 \pm 0,1$ випадку на 10 000 осіб.

2. Показатель загальної первинної психічної захворюваності дитячого населення перевищує середньобластні показателі для всього населення і для підлітків. Показатель загальної первинної психічної захворюваності серед підлітків становить $28,0 \pm 0,3$ випадку на 10 000 осіб. Цей показатель в 1,6 рази менше середньобластного показателя для всього населення. Показатель первинної психічної захворюваності міських підлітків вище, ніж сільських.

3. Загальний показатель поширеності психічних розладів серед дитячого населення становить $330,2 \pm 8,0$ випадку на 10 000 осіб, а серед підлітків — $364,6 \pm 8,5$ випадку на 10 000 осіб. Показатель поширеності психічних розладів серед міських підлітків вище, ніж серед сільських, і становить $264,6 \pm 8,7$ випадку на 10 000 осіб. Загальний показатель поширеності психічних розладів серед дитячого населення нижче середньобластного для всього населення.

4. Існує стійка територіально-селитерна залежність показателів виникнення і поширення психічних розладів дитячого населення. Існують міські і сільські населені об'єкти з постійно підвищеною і низкою психічної захворюваністю дитячого населення.

5. Динаміка первинної психічної захворюваності дитячого населення характеризується слабкими хвилюваними властивостями з максимальною глибиною спаду на 4,5 % випадків і підйому на 6,1 % випадків в рік, а рівень захворюваності устійливо підтримується в межах 41,6–44,3 випадку на 10 000 осіб.

Список літератури

1. Агарков В.И. Эпидемиология болезней, связанных с расстройством психики и поведения человека в условиях современного Донбасса. Монография / В.И. Агарков, Е.И. Евтушенко, О.Г. Студзинский, И.В. Коктышев. — Донецк: Донбасс, 2012. — 164 с.
2. Показники здоров'я та діяльності медичних установ Донецької області за 2000–2011 рік. — Донецьк, 2002–2011 рр. — 224–278 с.
3. Гриневич Е.Г. Катастрофы и невротические расстройства в Украине / Е.Г. Гриневич, И.В. Линский // Архив психиатрии. — 2005. — Т. 11, № 4. — С. 7–19.
4. Здоровый образ жизни и борьбы с социальными болезнями / Отв. ред. Б.М. Левин. — М.: Ин-т социологии АН СССР, 1988. — 215 с.
5. Комаров Ю.М. Окружающая среда и здоровье населения. Научный обзор. — М.: Медицина, 1980. — 47 с.

Получено 10.11.13 □

Агарков В.И., Евтушенко Е.И., Мустафина А.О., Кудимов П.В.
Донецкий национальный медицинский университет
им. М. Горького

Обласна клінічна психіатрична лікарня м. Донецька
Обласна дитяча клінічна лікарня м. Донецька

ЗАКОНОМІРНОСТІ ВИНИКНЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ СЕРЕД ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ДОНБАСУ

Резюме. Первинна захворюваність дитячого населення (0–17 років) на психічні розлади знаходиться в межах $41,8 \pm 0,1$ випадку на 10 000 осіб та перевищує загальний середньобластний показник. Показник поширеності серед дитячого населення хвороб, пов'язаних з розладами психіки та поведінки, становить $330,2 \pm 8,0$ випадку на 10 000 осіб, і він більш низький, ніж середньобластна величина для всього населення. Існує залежність частоти виникнення та поширення психічних розладів дитячого населення від територіально-селитерних особливостей життєдіяльності. Динаміка частоти виникнення первинних психічних розладів дитячого населення характеризується хвилюваними якістьми та стабільно утримується в межах 41,6–44,3 випадку на 10 000 осіб.

Ключові слова: розлади психіки, дитяче населення (0–17 років), рівень, структура, динаміка психічних розладів.

Agarkov V.I., Yevtyshenko Ye.I., Mustafina A.A., Kudymov P.V.
Donetsk National Medical University named after M. Gorky
Regional Clinical Psychiatric Hospital in Donetsk
Regional Children's Clinical Hospital in Donetsk, Ukraine

CONFORMITIES OF ORIGIN AND PREVALENCE OF MENTAL DISORDERS AMONG CHILD POPULATION IN CONDITIONS OF MODERN DONBASS

Summary. The primary mental disorders morbidity in child population (0–17 years old) is within 41.8 ± 0.1 cases on 10 000 persons and overruns a total average regional index. The prevalence of the diseases associated with behavior and mental disorders among child population is 330.2 ± 8.0 cases on 10 000 persons and it is lower than an average regional parameter for all population. There is dependence of incidence and prevalence of psychonosemas in child population on the territorial-residential features of activity. The dynamics of incidence of primary psychonosemas in child population is characterized by wave properties and stably remains within 41.6–44.3 cases on 10 000 persons.

Key words: mental disorders, child population (0–17 years old), level, structure, dynamics of psychonosemas.